

**UCHWAŁA NR XXIII/206/2020
RADY MIEJSKIEJ OSTRORÓG**

z dnia 22 grudnia 2020 r.

w sprawie strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Ostroróg na lata 2021-2030.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 08 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz.U. z 2020 r., poz. 713 ze zmianami) oraz art. 17 ust. 1, pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2020 roku, poz. 1876) uchwała się co następuje:

§ 1. Przyjmuje się strategię rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Ostroróg na lata 2021-2030, stanowiącą załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie Uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Ostroróg.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Ostrorogu

Tomasz Antoniewski

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
MIASTA I GMINY OSTRORÓG
NA LATA 2021- 2030**

OSTRORÓG, LISTOPAD 2020 R.

**Strategia rozwiązywania problemów
społecznych Miasta i Gminy Ostroróg
na lata 2021- 2030**

WSTĘP

Strategia rozwiązywania problemów społecznych Miasta i Gminy Ostroróg na lata 2021- 2030 jest dokumentem, który na poziomie zarządzania lokalnego (gminnego) pełni zasadniczą rolę wśród planów strategicznych przygotowywanych w obszarze polityki społecznej. Pozwala na racjonalizację tej polityki, określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować społeczne skutki kwestii społecznych.

Dokument stanowi podstawę do realizacji zadań Miasta i Gminy Ostroróg, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, a także mają doprowadzić do integracji społecznej.

Niniejsza strategia została opracowana przez zespół Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostrorogu przy wsparciu ekspertów zewnętrznych. Strategia jest dokumentem uspołecznionym. W pracach nad nim uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, środowisk pomocy społecznej, mieszkańcy gminy oraz eksperci zewnętrzni.

Dokument ma charakter kilkuletni. Został przygotowany na lata 2021- 2030. Jest zgodny z założeniami odnoszącymi się do polityki społecznej dokumentów strategicznych przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym i umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

***

W pracach nad Strategią podstawowym problemem jest zdefiniowanie pojęcia „rozwiązywanie problemów społecznych”. Wielu profesjonalistów i praktyków wskazuje na istotny udział w rozwiązywaniu problemów samych osób dotkniętych dysfunkcją i poprzez wzmacnianie kompetencji tych osób uświadamianie podmiotowości w wychodzeniu z problemu. Istotne jest zorganizowanie profesjonalnej pomocy nakierowaną na udzielanie wsparcia dla osób chcących zmieniać siebie i swoje otoczenie oraz zorganizowanie odpowiedniego systemu umożliwiającego rozwój potencjału społecznego osób i ich rodzin. Zastępowanie osoby mającej problemy niewiele zmienia, a często jest ubezwłasnowolnianiem tej osoby i naruszaniem jej godności.

Cele integracji powinny być wyrazem dążeń i aspiracji społeczności lokalnej zmierzających do rozwiązania zidentyfikowanych problemów, likwidacji barier i zagrożeń oraz do wykorzystania wszelkich szans tkwiących w potencjale ludzkim i materialnym dla przyszłej integracji. Strategia jest więc instrumentem umożliwiającym podejmowanie decyzji zarówno

w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie. Zasady realizacji polityki długofalowej określają cele strategiczne i zadania związane z ich realizacją, działania i decyzje zarówno w najbliższym okresie, jak i decyzje w dalszym okresie powinny być podejmowane na podstawie niniejszej strategii.

Spółeczna akceptacja oraz identyfikacja mieszkańców z wypracowanymi celami dają szansę władzy lokalnej na przejście z poziomu administrowania do poziomu zarządzania polityką społeczną. Jako element żywy Strategia będzie podlegać ciągłym zmianom – będą pojawiać się nowe, ważne cele, a część z przedstawionych w dokumencie straci swoją aktualność. Ten ciągły proces zmian jest jak najbardziej pożądanym, ponieważ będzie on miernikiem działań i dążeń społeczności lokalnej.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych Miasta i Gminy Ostroróg na lata 2021-2030 w ujęciu lokalnym powinna zająć się działaniem w obszarach przede wszystkim:

- edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej;
- pomoc społeczna, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym;
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii.

Osoba lub rodzina „z problemami”, której udzielono pomocy w tych obszarach, będzie bardziej zmotywowana do aktywności w życiu społecznym z adekwatnym poczuciem wartości, mająca świadomość współodpowiedzialności za rozwiązywanie problemów, które spotkała.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
1. Podstawy prawne opracowania strategii	6
2. Uczestnicy, proces uspołeczniania, procedury	7
3. Charakterystyka środowiska społecznego	9
3.1. Położenie i terytorium	9
3.2. Podstawowe dane demograficzne	10
3.3. Rynek pracy	12
3.4. Infrastruktura edukacyjna i kulturalna	13
Infrastruktura edukacyjna	13
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	14
4. Problemy społeczne występujące na terenie gminy Ostroróg	16
5. Diagnoza problemów społecznych	17
6. Pozycja strategiczna Gminy Ostroróg	32
6.1. Analiza SWOT	32
6.2. Perspektywna wizja sposobów rozwiązywania problemów społecznych	40
6.3. Cele główne strategii, cele szczegółowe i ich realizacja	41
6.3.1. Cele strategiczne	41
6.3.2. Cele szczegółowe i ich realizacja	42
7. System zarządzania i aktualizacji strategii	49
8. Zestawienie tabel, wykresów, map	53

1. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA STRATEGII

Podstawą prawną opracowania niniejszej Strategii są w szczególności następujące akty prawne:

1. Ustawa z dnia 12 marca 2004 o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876) obliguje Gminy do opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych. Według art. 17. 1. w/w Ustawy: *Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:*
  - 1) *opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka [...].*
2. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz. U. z 2019 r., poz. 2277, ze zmianami) stanowi: *Realizacja zadań, o których mowa w ust. 1, jest prowadzona w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, stanowiącego część strategii rozwiązywania problemów społecznych, uchwalanego corocznie przez radę gminy. Program jest realizowany przez ośrodek pomocy społecznej, o którym mowa w przepisach o pomocy społecznej, lub inną jednostkę wskazaną w programie. W celu realizacji programu wójt (burmistrz, prezydent miasta) może powołać pełnomocnika (art. 4 ust. 2).*
3. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz. U. z 2019 r., poz. 852, ze zmianami) stanowi: *Wójt (burmistrz, prezydent miasta) w celu realizacji zadań, o których mowa w ust. 1, opracowuje projekt Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii, zwanego dalej „Gminnym Programem”, uwzględniając zadania określone w art. 2 ust. 1 pkt 1–3 oraz kierunki działań wynikające z Krajowego Programu. Gminny Program stanowi część gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych (art. 10 ust. 2).*

Poza tym należy nadmienić także o wielu innych aktach prawnych, w oparciu o które jest opracowana niniejsza Strategia, w tym przede wszystkim:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 713, 1378, z późn. zmianami),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz.U. 2020 poz. 821 ze zmianami),

- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 111 ze zmianami),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (tj. Dz.U. 2020 poz. 808 z późn. zmianami),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2020 poz. 218, ze zmianami).
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz.U. 2020 poz. 1409, ze zmianami),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (tj. Dz.U. 2020 poz. 176 ze zmianami);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz.U. 2020 poz. 426, ze zmianami),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (tj. Dz.U. 2019 poz. 2133, z późn. zmianami);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tj. Dz.U. 2020 poz. 1057, ze zmianami);
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 2407);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (tj. Dz. U. z 2018 r., poz. 1061, ze zmianami).

Podczas realizacji strategii zajdzie również potrzeba odwołania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia i budownictwa socjalnego.

2. UCZESTNICY, PROCES USPOŁECZNIANIA, PROCEDURY

Uspołecznienie procesu planowania strategicznego jest wymogiem Unii Europejskiej i wiąże się w praktyce z zastosowaniem w procesie planowania co najmniej dwóch z czterech niżej podanych zasad polityki strukturalnej Unii Europejskiej:

- **programowanie** – obowiązek tworzenia długookresowych strategii i planów rozwoju na poziomie narodowym, wojewódzkim i wszędzie tam, gdzie jest to uzasadnione potrzebami lokalnymi – także na poziomie gmin i powiatów;

- **subsydiarność** – jasne określenie kompetencji władzy wykonawczej różnych szczebli i upoważnienie (na mocy stosowanych aktów prawnych) samorządów do programowania i realizacji polityki społecznej regionu;
- **partnerstwo** – statutowy obowiązek konsultowania polityki społecznej z partnerami społecznymi na każdym poziomie programowania polityki społecznej;
- **koncentracja** – wybór i ustalenie hierarchii priorytetów w ramach programów operacyjnych i systematyczne zwiększanie przydziału środków na te działania w obszarach, na których koncentrują się problemy społeczne i ekonomiczne.

W poniższej strategii zostały uwzględnione wszystkie wyżej wymienione zasady.

Słownik pojęć

WIZJA - dokąd zmierzamy, kim chcemy się stać, w imię jakich wartości działamy,

MISJA – sens naszego istnienia i działania,

PRIORYTETY – najważniejsze cele, pierwszoplanowa sprawa,

CELE (KIERUNKI STRATEGICZNE) – opisują pożądane zmiany struktury powiązań i jakości w podsystemach rozwoju,

ZADANIA – upodmiotowiony harmonogram działań (programów, czasów).

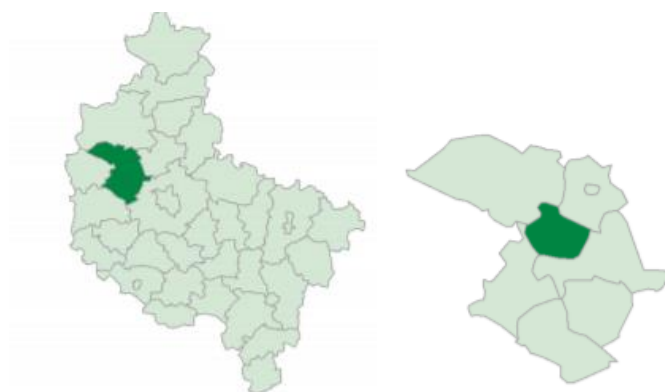
W pracach nad niniejszą Strategią uczestniczyli przedstawiciele władz samorządowych w Ostrorogu, Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostrorogu, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ostrorogu, Zespołu Interdyscyplinarnego w Ostrorogu, Posterunku Policji w Obrzycku, Stowarzyszeń z terenu Gminy Ostroróg, Szkoły Podstawowej w Ostrorogu, Przedszkola „Miś Uszatek” w Ostrorogu.

3. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA SPOŁECZNEGO

3.1. Położenie i terytorium

Powierzchnia gminy Ostroróg wynosi 84,99 km², w tym miasto: 1,26 km². Gmina położona jest na Pojezierzu Poznańskim nad rzeką Ostrorogą (Ostrożanką), lewym dopływem Warty, w północno- zachodniej części województwa wielkopolskiego, w powiecie szamotulskim. Graniczy w nim z gminami Obrzycko, Wronki, Pniewy i Szamotuły. Miasto Ostroróg leży na północno - zachodnim brzegu jeziora Wielkiego przy drodze wojewódzkiej nr 184 Wronki - Przeźmierowo i prawie nieczynnej linii kolejowej Szamotuły - Międzychód. W skład gminy wchodzi 13 sołectw: Bielejewo, Binino, Bobulczyn, Oporowo, Dobrojewo, Piaskowo- Karolewo, Wielonek, Zapust, Rudki, Rudki - Huby, Szczepankowo, Kluczewo i Kluczewo - Huby.

Mapa 1. Położenie miasta i gminy Ostroróg i powiatu szamotulskiego na tle województwa wielkopolskiego

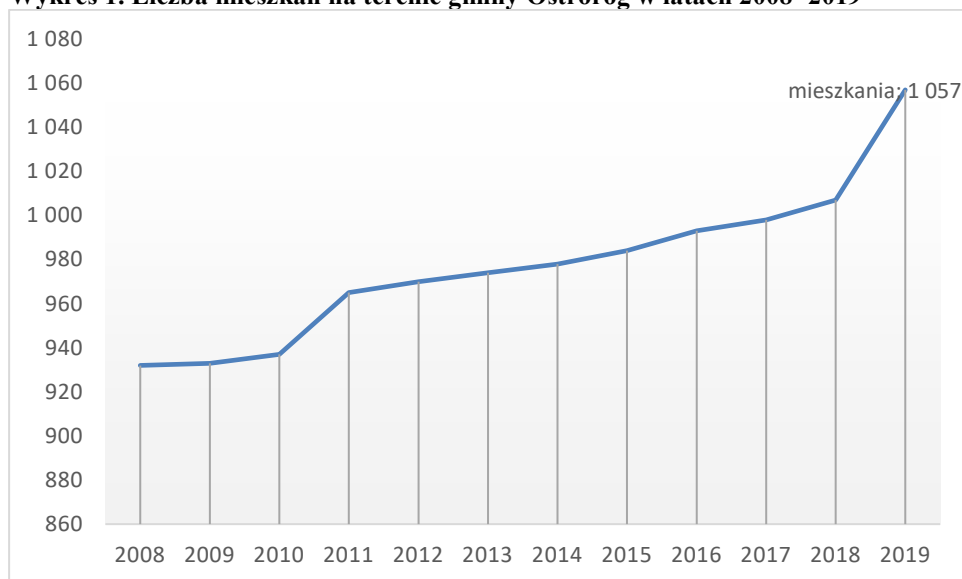
Źródło: Vademecum Samorządowca,

https://poznan.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_wielkopolskie/portrety_gmin/powiat_szamotulski/gm_ostrorog.pdf

Północna część gminy to tereny rolnicze na dobrych glebach a południowa to obszary leśne, głównie na glebach brunatnych. W uprawach przeważają żyto i buraki cukrowe. W hodowli - trzoda chlewna i drób.

Zasoby mieszkaniowe na terenie miasta i gminy Ostroróg

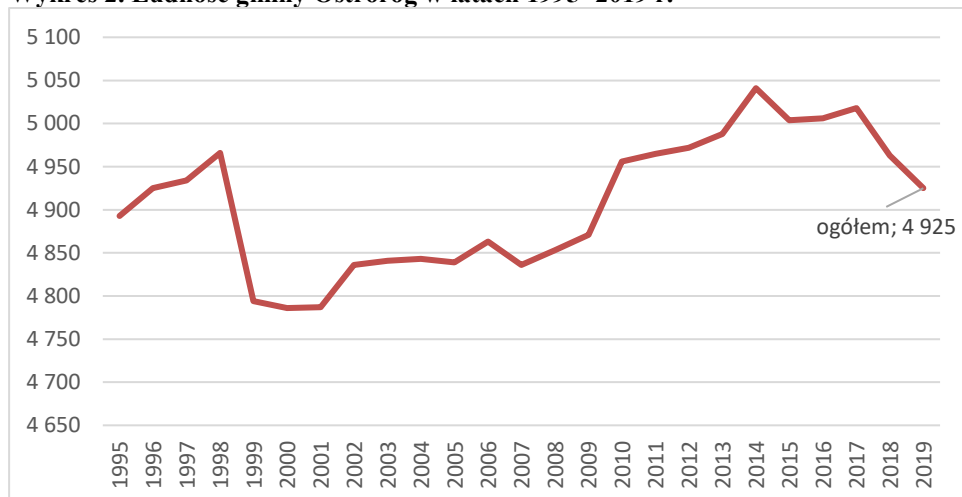
W 2019 r. liczba mieszkań wynosiła 1057 szt. Przeciętna powierzchnia 1 mieszkania wynosiła 85,9 m². Z tego na 1 osobę przypada średnio 25,1 m². Średnio w 1 mieszkaniu zamieszkuje 3,42 osoby. Od 2008 r. liczba mieszkań na terenie gminy Ostroróg zwiększyła się o 125 obiektów (13,4%).

Wykres 1. Liczba mieszkań na terenie gminy Ostroróg w latach 2008- 2019

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

3.2. Podstawowe dane demograficzne

Liczba ludności miasta i gminy Ostroróg wg stanu na dzień 31.12.2019 r. wynosi 4.925 osoby. Zagęszczenie ludności na poziomie 59 osoby na 1 km². Od 1995 r. ludność gminy utrzymuje się na względnie podobnym poziomie. Populacja gminy zmniejszyła się o 32 osoby w porównaniu do 1995.

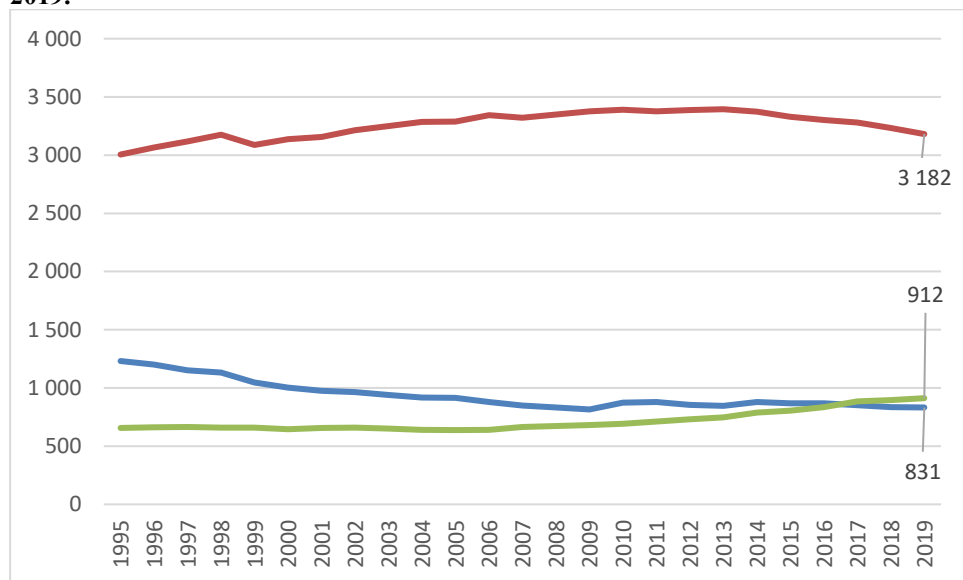
Wykres 2. Ludność gminy Ostroróg w latach 1995- 2019 r.

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Analiza struktury wiekowej mieszkańców miasta i gminy Ostroróg pozwala stwierdzić, że niekorzystna jest proporcja osób w wieku przedprodukcyjnym (16,87% ogółu mieszkańców gminy) w stosunku do osób w wieku poprodukcyjnym (18,52% osób na terenie całej gminy). Liczba osób poniżej 14 roku życia rok rocznie nieznacznie spada na terenie gminy.

W roku 2019 liczba ta wynosiła 831 osób czyli o 400 osób mniej w porównaniu z rokiem 1995 r. Z kolei liczba osób w wieku poprodukcyjnym wzrosła w tym okresie o 255 osób i wynosiła 912 osób.

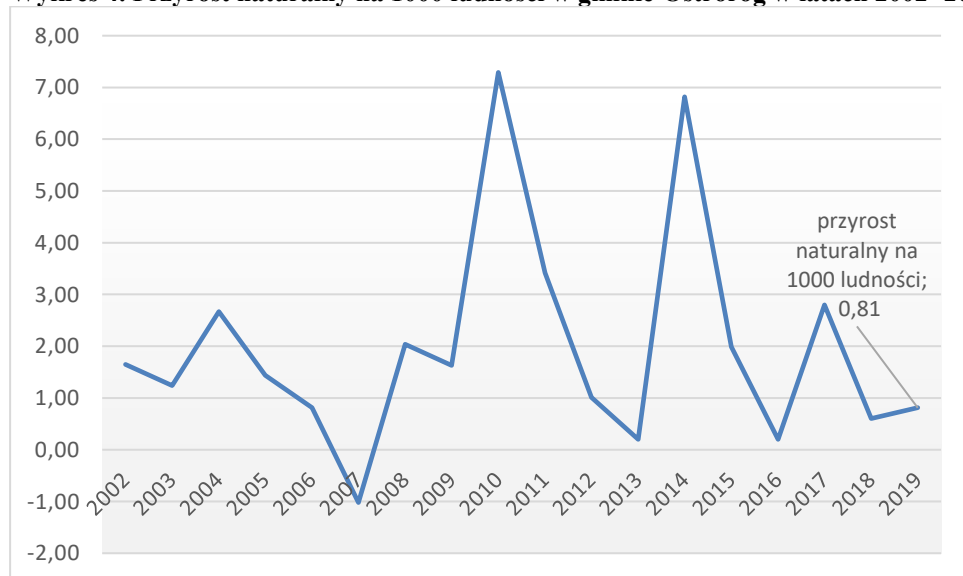
Wykres 3. Struktura ludności miasta i gminy Ostroróg według ekonomicznych grup wieku w latach 1995-2019.

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Przyrost populacji w ostatnich kilku latach w gminie Ostroróg był dodatni i wyniósł w 2019 r. 0,81 pp na 1000 ludności. Należy zauważyć, że zaledwie w 2008 r. przyrost naturalny był ujemny.

Wykres 4. Przyrost naturalny na 1000 ludności w gminie Ostroróg w latach 2002-2019

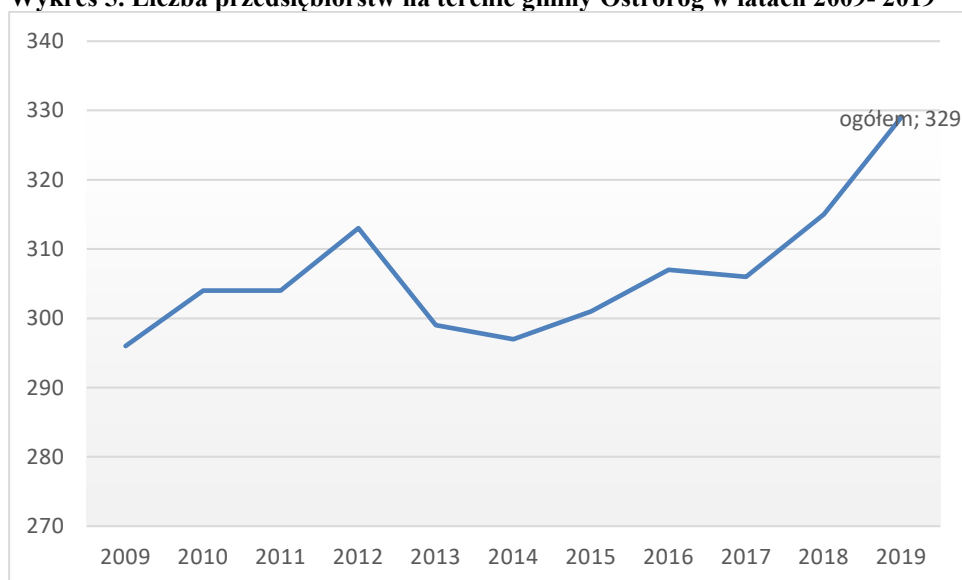

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>.

3.3. Rynek pracy

W 2019 r. na obszarze miasta i gminy Ostroróg funkcjonowało łącznie 329 przedsiębiorstw, z czego 14 podmiotów z sektora rolniczego.

Wykres 5. Liczba przedsiębiorstw na terenie gminy Ostroróg w latach 2009- 2019

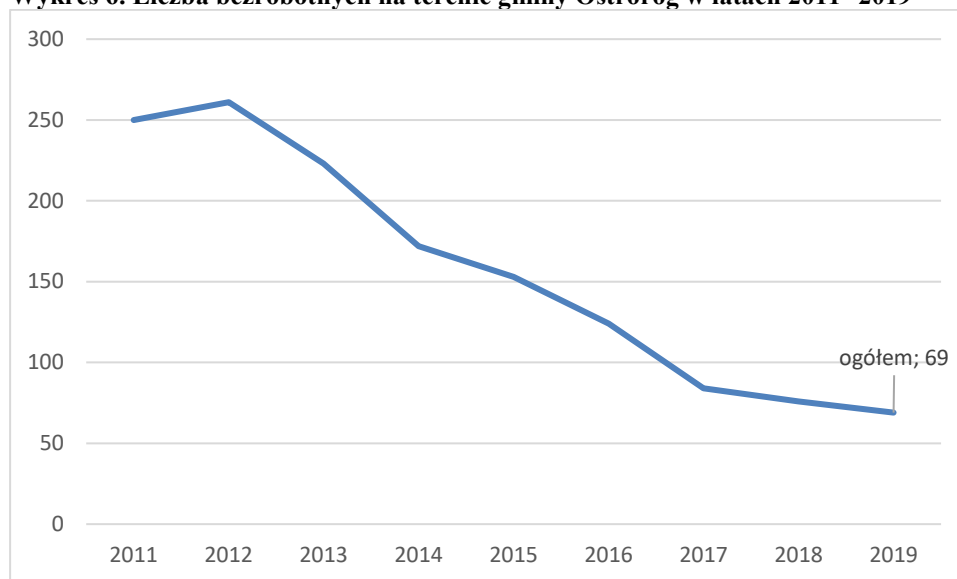

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Przeważają zakłady małe, zatrudniające do kilku - kilkudziesięciu pracowników.

Bezrobocie

Liczba osób bezrobotnych na terenie miasta i gminy w grudniu 2019 r. wynosiła 69 osób, w tym 40 kobiet i zmniejszyła się ona o 72,4% w porównaniu do 2011 r. Liczba bezrobotnych poniżej 20 roku życia wynosiła 10 osób, a powyżej 50 roku życia 21 osób. Liczba długotrwale bezrobotnych wynosi 38 osób.

Wykres 6. Liczba bezrobotnych na terenie gminy Ostroróg w latach 2011 - 2019

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

3.4. Infrastruktura edukacyjna i kulturalna

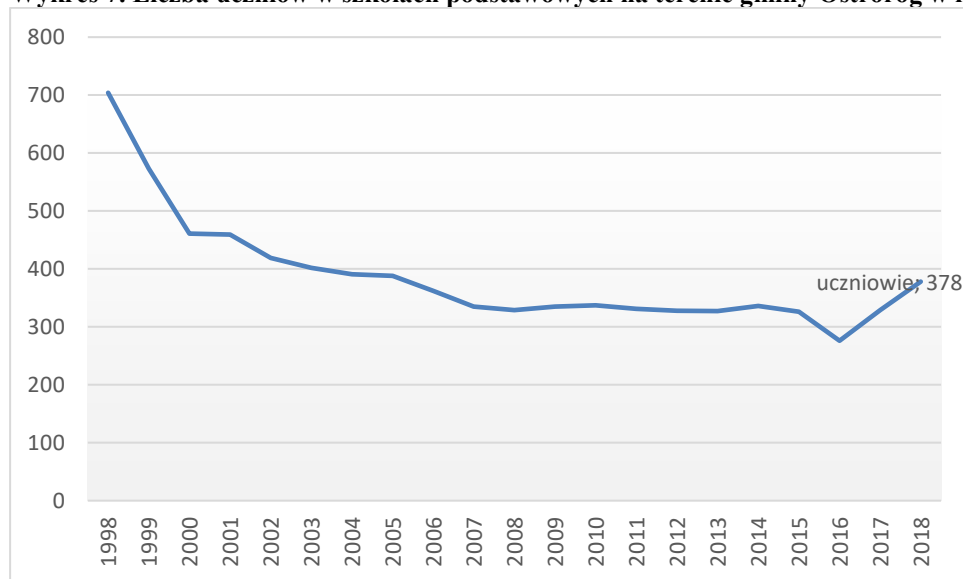
Analizując sytuację społeczno- ekonomiczną gminy należy również zwrócić uwagę na infrastrukturę edukacyjną, kulturalną i zdrowotną. W obszarze polityki społecznej na terenie gminy działa szereg instytucji, których głównym celem są działania z obszaru pomocy społecznej, a także edukacji, kultury, sportu i rekreacji oraz profilaktyki zdrowotnej.

Infrastruktura edukacyjna

Na terenie gminy i miasta Ostroróg istnieje publiczne szkolnictwo podstawowe, na które składa się:

- Szkoła Podstawowa im. Jana Ostroroga w Ostrorogu.
- Przedszkole „Miś Uszatek” w Ostrorogu z oddziałem przedszkolnym w Bininie.

W 2018 r. do szkół uczęszczało 378 uczniów. Od 1998 r. liczba uczniów zmniejszyła się o ponad 90% (326 uczniów).

Wykres 7. Liczba uczniów w szkołach podstawowych na terenie gminy Ostroróg w latach 1998- 2018

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Działalność kulturalna prowadzona jest przez Bibliotekę Publiczną Miasta i Gminy Ostroróg w Ostrorogu.

Podstawowe ośrodki sportu i turystyki na terenie miasta i gminy Ostroróg to:

- boiska sportowe w Ostrorogu, w Bininie, w Dobrojewie, w Kluczewie;
- ośrodek rekreacyjno-wypoczynkowy nad jeziorem Mormin;
- hala sportowo- widowiskowa w Ostrorogu.

Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Na terenie miasta i gminy Ostroróg funkcjonuje:

- Ośrodek Lekarza Rodzinnego - Spółka Cywilna w Ostrorogu;
- Ośrodek Pielęgniarek Środowiskowo - Rodzinnych „POMOC ” w Ostrorogu;
- prywatne gabinety stomatologiczne:
  - Stomatologia i Medycyna Estetyczna Aleksandra Tomaszewska;
  - Twój Dentysta Katarzyna Zarębska.

Pomoc społeczna

Jednostką organizacyjną gminy realizującą zadania własne i zlecone z zakresu pomocy społecznej jest Ośrodek Pomocy Społecznej z siedzibą w Ostrorogu. Zadania zlecone gminy wiążą się z wypłacaniem zasiłków stałych, zasiłków okresowych, zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych, a także świadczeń z funduszu alimentacyjnego, dodatków mieszkaniowych i dodatków energetycznych. Podstawowym celem działania Ośrodka Pomocy Społecznej jest rozpoznawanie potrzeb rodzin i osób indywidualnych w celu ich zaspokajania oraz zapewnienia

im godziwego poziomu życia. Ośrodek prowadzi także działania zmierzające do usamodzielniania się osób oraz rodzin w celu zwiększenia ich stabilizacji życiowej oraz poziomu integracji ze środowiskiem.

Do zadań Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostrorogu należą ponadto m.in.:

- analizowanie rozpoznanych potrzeb mieszkańców gminy,
- analizowanie uwarunkowań środowiskowych dla celów pomocy społecznej,
- przygotowywanie planów rozwoju wszelkich świadczeń z tytułu pomocy społecznej,
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń w formie pieniężnej, rzeczowej i usługowej,
- współpraca z gminnymi i poza gminnymi organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz społeczności lokalnej,
- aktywizacja środowiska lokalnego na rzecz pomocy społecznej.

Do wydawania indywidualnych decyzji administracyjnych w sprawach należących do przedmiotu wszystkich działań Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostrorogu upoważniony jest Kierownik oraz zastępca Kierownika. W 2019 r. w OPS zatrudnienie stanowiło 14 pracowników na umowę o pracę¹. Do realizacji zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej ośrodek pomocy społecznej zgodnie z art. 110 zatrudniał 4 pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny na 2 tys. mieszkańców. W roku 2019 były 4 etaty dla pracowników socjalnych świadczących pomoc w formie pracy socjalnej i przeprowadzających wywiady środowiskowe w środowisku zamieszkania, w tym dwóch pracowników prowadziło zadania z zakresu świadczeń wychowawczych (500+).

Ponadto były 4 etaty dla osób wykonujących usługi opiekuńcze oraz 4 etaty dla pozostałych pracowników (w tym asystenci rodziny). W związku z tym, że OPS w Ostrorogu jest małą placówką, pracownicy Ośrodka mają doskonałe rozeznanie w problemach i potrzebach osób, którym pomagają. Wspólnie mogą zastanawiać się nad najlepszymi rozwiązaniami trudnych przypadków. Również podopieczni znają pracowników, mają do nich zaufanie i dzięki temu, zwracają się do nich we wszystkich trudnych sprawach.

---

¹ Sprawozdanie z działalności za 2019 r. Opracował Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrorogu.

4. PROBLEMY SPOŁECZNE WYSTĘPUJĄCE NA TERENIE GMINY OSTRORÓG

Miasto i Gmina Ostroróg według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. objęli wsparciem łącznie 371 osób. Było to razem 166 rodzin, w których było 371 osób. Z dokonanej analizy wynika, że 10% ogółu mieszkańców gminy zostało objętych pomocą.

Tabela 1. Liczba i rodzaj świadczeń pieniężnych na terenie miasta i gminy Ostroróg. Stan na 2019 r.

Rodzaj świadczenia	2019		
	Liczba świadczeń	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
pieniężne	243	134	299
niepieniężne	131	90	214

Źródło: Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostrorogu za 2019 rok.

W 2019 r. głównymi powodami przyznania świadczeń były: ubóstwo (262 rodziny, 528 osób), bezrobocie (136 rodzin, 285 osób), długotrwała lub ciężka choroba (233 rodziny, 387 osób), niepełnosprawność (142 rodziny), potrzeba ochrony macierzyństwa (55 rodzin w tym wielodzietność – 32 rodziny), bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (87 rodzin w tym 43 rodzin niepełnych i 4 rodziny wielodzietne), alkoholizm (74 rodziny, 102 osoby).

Tabela 2. Klasyfikacja powodów udzielania świadczeń w 2019 r.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	
	Ogółem	Liczba osób w rodzinie
Ubóstwo	26	61
Sieroctwo	0	0
Bezdomność	2	5
Potrzeba ochrony macierzyństwa	18	93
W tym:	13	73
Wielodzietność		
Bezrobocie	50	123
Niepełnosprawność	56	110
Długotrwała lub ciężka choroba	78	145
Bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	4	10

Przemoc w rodzinie	0	0
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0
Alkoholizm	27	57
Narkomania	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2	2
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy	0	0
Zdarzenie losowe	3	11
Sytuacja kryzysowa	0	0
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0

Źródło: OPS w Ostrorogu.

5. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Badania zostały przeprowadzone w 2020 roku. W badaniu łącznie wzięło udział 570 osób. Zróżnicowany dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio

z zagrożeniami społecznymi na terenie gminy oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk. W badaniu dotyczącym problemów społecznych w gminie Ostroróg wzięło udział 100 dorosłych mieszkańców. Analizując rozkład próby ze względu na płeć można zauważyć, iż w badaniu wzięło udział więcej kobiet (61%) niż mężczyzn (39%).

Postrzeganie problemów społecznych przez dorosłych mieszkańców

Respondentów poproszono o ocenę aktualnych warunków życia mieszkańców Miasta i Gminy Ostroróg. Ankietowani w większości przyznawali, iż są one raczej dobre – takiej odpowiedzi udzieliło 30,91% osób. 20,97% badanych wskazało odpowiedź „dobre”, 13,91% osób uważa, że są one bardzo dobre, a 18,54% osób twierdzi, iż są one średnie. Negatywnie oceniło je 15,67% mieszkańców, w tym 8,83% osób wskazało odpowiedź „raczej złe”, 3,97% osób „złe”, a kolejne 2,87% badanych zaznaczyło odpowiedź „bardzo złe”.

Ankietowanych poproszono o wskazanie głównych przyczyn problemów społecznych, które powodują trudne warunki życia w mieście i gminie. Ankietowani wskazywali następujące czynniki: alkoholizm (66,89%), niezaradność życiową (61,81%), bezrobocie (41,94%), bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych (32,01%), długotrwałą lub ciężką chorobę (21,85%), przemoc w rodzinie (20,97%), niepełnosprawność (17,88%), ubóstwo

(14,79%), narkomanię (9,05%), wielodzietność (7,95%), samotne wychowywanie dzieci (7,95%) oraz bezdomność (3,97%). 15,89% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Poproszono ankietowanych o oszacowanie liczby rodzin ubogich w mieście i gminie. 46% ankietowanych przyznało, że słyszało o takich rodzinach, a 25,83% osób zna nieliczne takie rodziny. 15,01% badanych osób nie słyszało o takich rodzinach w mieście i gminie. Natomiast 12,36% osób zna wiele takich rodzin. Dane te są sygnałem wskazującym, iż w mieście i gminie może mieszkać znaczna ilość rodzin ubogich.

Następnie ankietowanych zapytano o problemy, z którymi mogą zmagać się osoby niepełnosprawne w mieście i gminie. Wskazywano na: utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (82,12%), bariery architektoniczne (65,78%), utrudnioną możliwość korzystania ze środków transportu (58,06%), utrudniony dostęp do usług opiekuńczych (43,05%), bezrobocie (34,88%), brak akceptacji w środowisku lokalnym (26,93%), problemy psychologiczne (16,11%) oraz izolację (9,93%).

Dane te pokazują, iż największym problemem, zdaniem ankietowanych, są utrudnienia związane z dostępem do placówek rehabilitacyjnych, poruszaniem się oraz brakiem dostosowania obiektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

22,96% ankietowanych przyznało, że w skład jego rodziny wchodzi osoba długotrwale chora – respondenci wskazali, iż członkowie ich rodzin chorują na: choroby nowotworowe, niepełnosprawność ruchową, stwardnienie rozsiane, dziecięce porażenie mózgowe, wypadek komunikacyjny, cukrzycę, chorobę Parkinsona i Alzheimerera, otyłość oraz choroby serca.

Większość ankietowanych uważa, że dostęp do opieki zdrowotnej w mieście i gminie jest niewystarczający – taką opinię wyraziło 62,03% osób. Natomiast 37,97% osób nie zgodziło się z tą opinią. Osoby, które uważają, iż w dostęp do placówek opieki zdrowotnej jest niewystarczający, zaznaczali, że ich zdaniem brakuje: ginekologów, stomatologów, pediatry, laryngologa, placówek rehabilitacyjnej i fizjoterapeutycznej. Ankietowani zaznaczali również, iż brakuje specjalistów przyjmujących na NFZ.

Problem alkoholowy z perspektywy dorosłych mieszkańców

Pierwszą omawianą kwestią był problem alkoholowy wśród mieszkańców gminy. Jego celem było oszacowanie skali problemu alkoholowego w gminie oraz sprawdzenie wiedzy mieszkańców dotyczącej konsekwencji spożywania alkoholu.

Mieszkańców zapytano jak często zdarza im się spożywać alkohol. 23,84% badanych nie pije w ogóle alkoholu. Kilka razy w roku zdarza się to 37,31% respondentów. Kolejne 29,14%

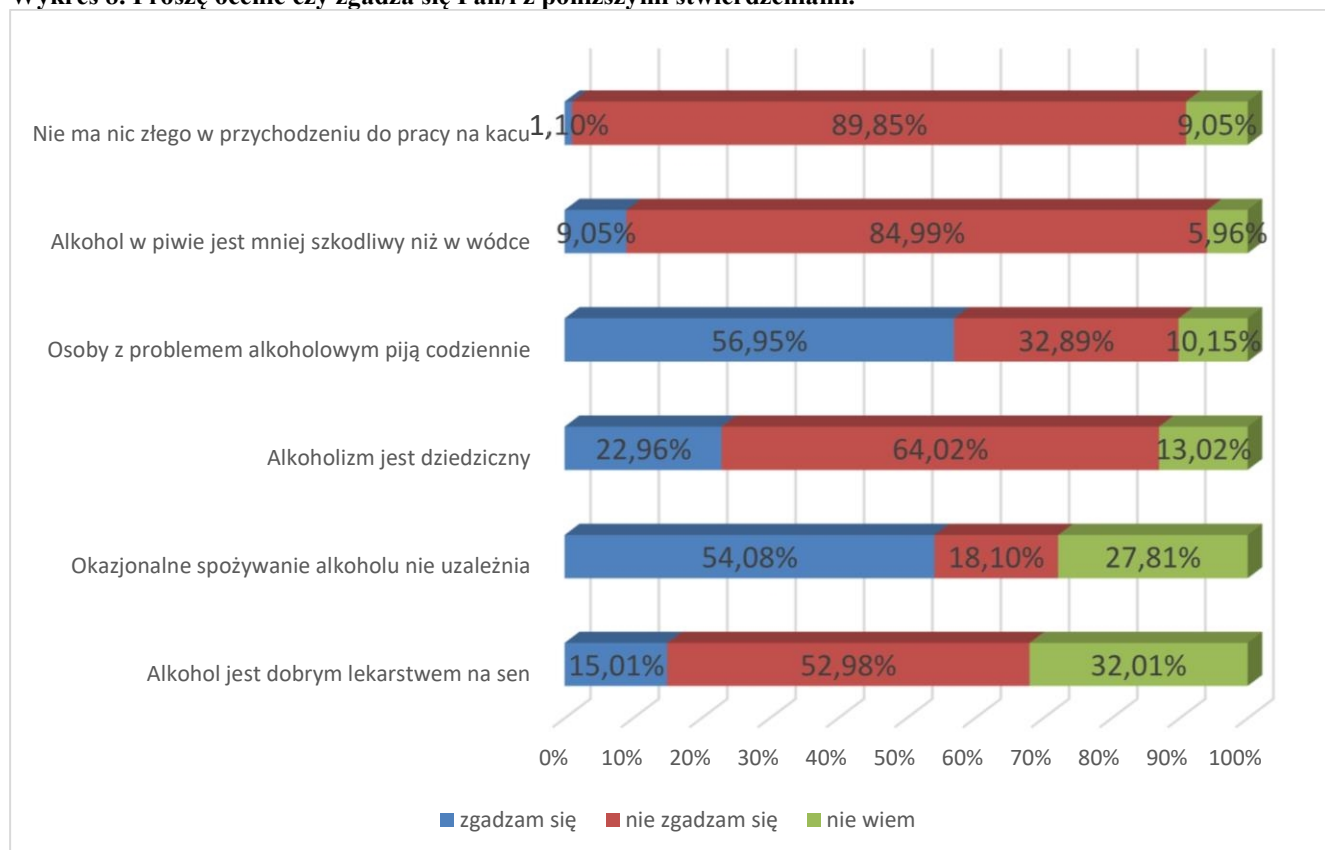
osób sięga po alkohol kilka razy w miesiącu, 6,84% kilka razy w tygodniu. Codziennie alkohol spożywa 2,87% ankietowanych, co wskazuje, iż osoby te mogą zmagać się z problemem alkoholowym.

Z punktu widzenia niniejszej diagnozy społecznej istotne wydaje się nie tylko jak często mieszkańcy sięgają po alkohol, ale także ile alkoholu wypijają jednorazowo. Co ważne, większość respondentów, jednorazowo wypija od 1 do 2 porcji alkoholu (45,80%). 31,01% osób wypija 3 - 4 porcje, 14,20% osób wypija 5 - 7 porcji, 5,80% osób 8 - 10 porcji oraz kolejne 3,19% badanych 11 - 13 i więcej porcji.

Celem sprawdzenia wiedzy mieszkańców dotyczącej konsekwencji spożywania alkoholu, poproszono ich o ustosunkowanie się do kilku stwierdzeń. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, mieszkańcy w większości posiadają wiedzę dotyczącą alkoholu.

- 89,85% mieszkańców uważa, że **przychodzenie do pracy na kacu jest zachowaniem nieodpowiednim**. Z tą opinią nie zgodziło się 1,10% osób – uważają oni, iż nie ma nic złego w przychodzeniu do pracy na kacu. Natomiast 9,05% ankietowanych nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.
- 84,99% osób sądzi, iż **alkohol w piwie jest tak samo szkodliwy jak ten w wódce**, zaś z tą opinią nie zgodziło się 9,05% osób - twierdzą oni, iż alkohol w piwie jest mniej szkodliwy niż ten w wódce. 5,96% osób wskazało, iż nie potrafią ustosunkować się do tego stwierdzenia.
- Ze stwierdzeniem „**Osoby z problemem alkoholowym piją codziennie**” zgodziło się 56,95% ankietowanych, zaś 32,89% nie zgodziło się z tym stwierdzeniem. 10,15% osób wskazało odpowiedź „nie wiem”.
- 22,96% ankietowanych uważa natomiast, iż **alkoholizm jest dziedziczny**, a 64,02% osób nie zgadza się z tą opinią. Do tego stwierdzenia nie potrafiło odnieść się 13,02% osób.
- Według 54,08% mieszkańców **okazjonalne spożywanie alkoholu nie uzależnia**. Z tym stwierdzeniem nie zgodziło się 18,10% osób, a 27,81% nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.
- 15,01% badanych uważa, że **alkohol jest dobrym lekarstwem na sen**, 52,98% osób nie zgadza się z tą opinią, a 32,01% wskazało odpowiedź „nie wiem”.

Wykres 8. Proszę ocenić czy zgadza się Pan/i z poniższymi stwierdzeniami.

Zródło: Opracowanie własne.

Problem nikotynowy na terenie gminy Ostroróg

Problem nikotynizmu nie jest bardzo powszechny w grupie dorosłych mieszkańców. Z zebranego materiału badawczego wynika, iż 34,22% mieszkańców pali papierosy. Wśród nich 5,08% osób pali kilka razy w roku, 1,99% pali raz w miesiącu, 0,88% badanych sięga po papierosy kilka razy w tygodniu, zaś 26,27% osób pali codziennie.

30,71% kobiet pali papierosy, wśród nich: 22,85% pali codziennie, 0,75% kilka razy w tygodniu, 1,12% kilka razy w miesiącu, a 5,99% kilka razy w roku. Do palenia przyznało się również 39,25% mężczyzn, a wśród nich 31,18% pali codziennie, 1,08% pali kilka razy w tygodniu, 3,23% kilka razy w miesiącu, a 3,76% kilka razy w roku.

14,19% ankietowanych, którzy palą papierosy, przyznało, iż nie palą ich codziennie. 17,42% osób wypala dziennie mniej niż 5 papierosów, 34,19% pali od 6 do 15 papierosów, a 20,56% wypala od 16 do 25 papierosów dziennie. 13,55% badanych nie wie ile pali, ponieważ tego nie liczy.

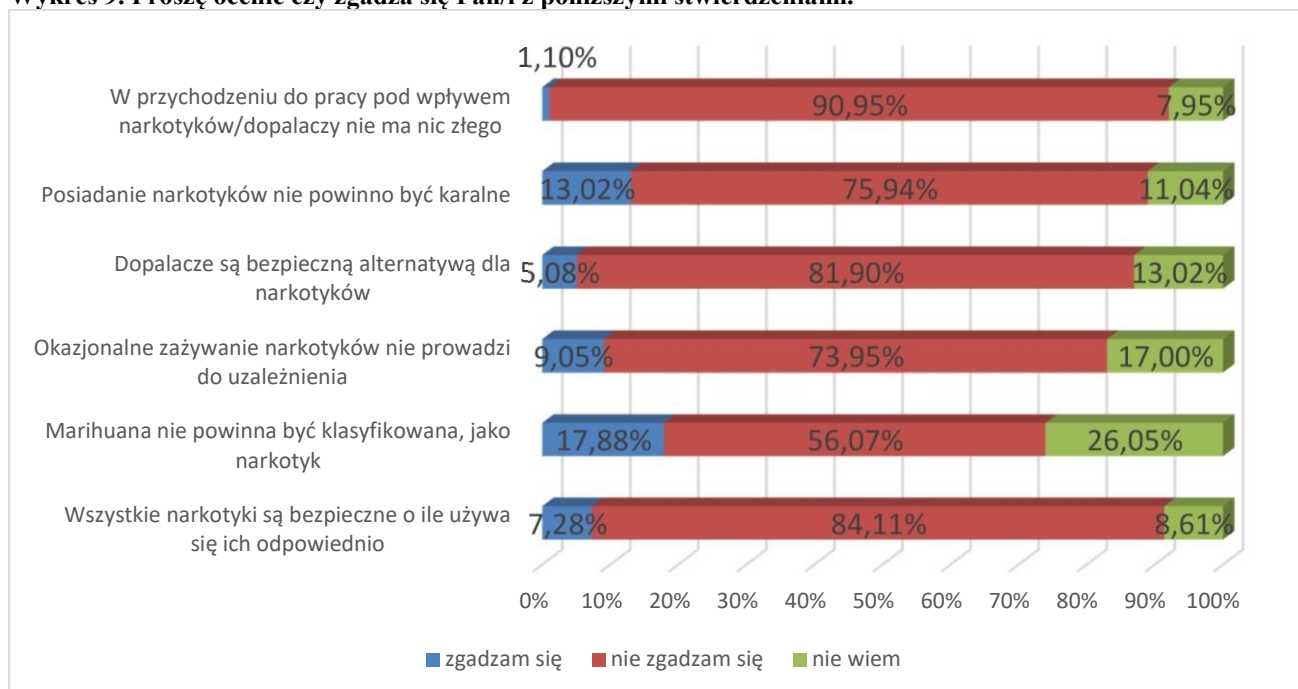
Problem narkotykowy na terenie gminy Ostroróg

Do zażywania substancji psychoaktywnych przyznało się 9,05% respondentów. Wśród tych osób 4,19% zażywało narkotyki jednokrotnie, 1,99% badanych sięga po nie kilka razy w roku, 0,22% osób zażywało te substancje kilka razy w miesiącu oraz 1,77% osób raz w miesiącu. Również 0,66% badanych sięga po narkotyki raz w tygodniu, a 0,22% codziennie lub prawie codziennie.

Ankietowanych poproszono o ocenę możliwości pozyskania narkotyków w Mieście i Gminie Ostroróg. 56,07% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie. 21,19% osób uważa, że są one trudno dostępne, a zdaniem 11,92% badanych substancje te są całkowicie niedostępne. Z tą opinią nie zgodziło się 10,82% respondentów – uważają oni, że narkotyki są łatwo dostępne w mieście i gminie.

Ankietowanych mieszkańców poproszono o ustosunkowanie się do kilku stwierdzeń.

- 1,10% ankietowanych mieszkańców uważa, że nie ma nic złego w przychodzeniu do pracy pod wpływem narkotyków lub dopalaczy. Z tą opinią nie zgodziło się 90,95% osób, zaś 7,95% nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.
- 13,02% badanych twierdzi, iż posiadanie narkotyków nie powinno być karalne, zaś 75,94% osób uważa, że należy karać za posiadanie narkotyków. 11,04% osób wskazało odpowiedź „nie wiem”.
- 81,90% ankietowanych uważa, że dopalacze nie są bezpieczną alternatywą dla narkotyków. 13,02% osób nie potrafiło odnieść się do tego stwierdzenia. 5,08% badanych sądzi, że dopalacze są bezpieczniejszą formą narkotyków.
- Ze stwierdzeniem „okazjonalne zażywanie narkotyków nie prowadzi do uzależnienia” zgodziło się 9,05% osób, a 73,95% nie zgodziło się z tą opinią. 17,00% ankietowanych wskazało odpowiedź „nie wiem”.
- 17,88% mieszkańców twierdzi, że marihuana nie powinna być klasyfikowana jako narkotyk, natomiast 56,07% badanych uważa, że marihuana powinna być zaliczana do narkotyków. 26,05% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.
- 7,28% ankietowanych twierdzi, że wszystkie narkotyki są bezpieczne o ile używa się ich odpowiednio, zaś 84,11% osób nie zgodziło się z tą opinią, a 8,61% nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 9. Proszę ocenić czy zgadza się Pan/i z poniższymi stwierdzeniami.

Źródło: Opracowanie własne.

Problem przemocowy na terenie gminy Ostroróg

Warto zwrócić uwagę na fakt, iż aż 27,81% osób zna kogoś kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu. 62,91% ankietowanych nie zna takich osób, zaś 9,27% respondentów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

24,06% respondentów doświadczyło kiedykolwiek przemocy. 75,94% ankietowanych nigdy nie doświadczyło zachowań przemocowych. Osoby doświadczające przemocy doznały głównie: przemocy psychicznej (72,48%), a także przemocy fizycznej (47,71%), zaniedbania (6,42%), przemocy ekonomicznej (3,67%) oraz przemocy seksualnej (1,83%).

Osobami stosującymi przemoc wobec respondentów był: partner/partnerka (55,96%), tata (19,27%), mama (8,26%), brat (8,26%), dzieci/dziecko (7,34%), dziadkowie (1,83%) oraz inne osoby (14,68%), wśród których ankietowani wymieniali: współpracowników, młode osoby, znajomych i kolegów, przełożonego oraz szefa.

11,92% badanej społeczności twierdzi, że stosowanie przemocy można usprawiedliwić, natomiast 77,92% jest zdania, iż nie ma wytłumaczenia dla zachowań przemocowych. 10,15% ankietowanych nie wypowiedziało się jednoznacznie na ten temat.

Wnioski i rekomendacje z diagnozy społecznej

Badania realizowane na terenie Miasta i Gminy Ostroróg pozwoliły na wyciągnięcie następujących wniosków:

Skala zjawiska uzależnień chemicznych i behawioralnych

Skala uzależnień chemicznych wśród dorosłych oraz dzieci i młodzieży nie przybiera dużych rozmiarów. Jedyny problem, który zauważono to problem nikotynizmu, który jest widoczny wśród dorosłych mieszkańców (26,27% z nich pali codziennie) oraz problem przemocy rówieśniczej (25,96%) uczniów doświadczyło przemocy, a wśród tych osób 51,85% (ze strony kolegów ze szkoły).

Istotnym problemem w gminie jest problem cyberuzależnień. Z zebranego materiału badawczego wynika, że uczniowie bardzo dużo czasu poświęcają na nowe media: komputer, Internet, telefony komórkowe oraz gry komputerowe. Dorośli mieszkańcy również przyznawali, iż można ich określić jako osoby uzależnione od telefonu komórkowego (59,16%).

Czynniki wpływające na sięganie po substancje odurzające

Badania dowiodły, iż **pleć oraz pochodzenie nie ma dużego znaczenia, jeśli chodzi o kontakt z substancjami psychoaktywnymi.** Problem dotyczy podobnej liczby chłopców co dziewcząt. W przypadku uczniów, istotną rolę odgrywają rówieśnicy. To oni przede wszystkim nakłaniają się wzajemnie do sięgania po substancje uzależniające. Dane pokazały, że uczniowie palą papierosy, piją alkohol, czy też sięgają po narkotyki podczas imprez towarzyskich, by zaimponować innym oraz pod presją znajomych. W związku z tym można wysunąć wniosek, że presja rówieśników oraz obawa przed byciem odrzuconym przez grupę skłania młodych ludzi do zażywania substancji psychoaktywnych.

Istotnym czynnikiem mającym wpływ na kontakt uczniów ze środkami odurzającymi ma rodzina. Atmosfera w domu oraz problemy, które występują w rodzinie odgrywają ogromną rolę na kontakt uczniów z substancjami odurzającymi, ale także mają wpływ na dorosłe życie. Należy tutaj zwrócić uwagę, iż problemem jest także współczesny styl życia – rodzice nie mają czasu dla dzieci, zostawiają je same sobie. W efekcie są one osamotnione, nie mają wsparcia i szukają ucieczki od problemów za pomocą środków uzależniających. Zauważono również, iż istotnym czynnikiem wpływającym na sięganie po alkohol ma doświadczenia przemocy.

Co istotne, **uczniowie posiadają wiedzę na temat zagrożeń wynikających z zażywania substancji psychoaktywnych.** Potrafią wskazać ich konsekwencje, wiedzą do kogo zwrócić się w razie sytuacji problemowej. Dużą rolę odgrywają tutaj szkoły – dzięki realizowanym programom profilaktycznym wiedza uczniów jest na wysokim poziomie, a skala uzależnień nie

przybiera dużych rozmiarów. Jednak jak zauważyli przedstawiciele oświaty, wiedza uczniów często jest wypierana przez presję rówieśników.

Również Gmina podejmuje wiele działań mających na celu zmniejszenie skali problemów uzależnień.

Celem badania było przedstawienie wybranych problemów społecznych dotyczących Miasto i Gminę Ostroróg w odniesieniu do opinii: dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży szkolnej oraz osób pracujących w punktach sprzedaży napojów alkoholowych.

Cel ten został osiągnięty w toku weryfikacji zebranego materiału badawczego, będącego podstawą do opracowania wniosków i rekomendacji, które następnie posłużą do tworzenia różnego rodzaju programów pomocowych zmierzających do poprawy sytuacji na terenie miasta i gminy, w tym jakości życia jej mieszkańców.

Skala uzależnień chemicznych wśród dorosłych oraz dzieci i młodzieży nie przybiera dużych rozmiarów.

W przypadku uczniów płeć ma wpływ na doświadczanie oraz stosowanie przemocy - chłopcy częściej niż dziewczynki doświadczają i stosują przemoc.

Istotnym problemem w gminie jest problem cyberuzależnień.

W przypadku dorosłych mieszkańców płeć ma nieznaczny wpływ na częstotliwość nadużywania środków psychoaktywnych.

W przypadku uczniów płeć oraz pochodzenie nie mają wpływu na częstotliwość sięgania po alkohol i substancje psychoaktywne.

W przypadku uczniów doświadczanie przemocy ma wpływ na sięganie przez uczniów po alkohol.

Przeprowadzona diagnoza oraz analiza danych umożliwiła:

- rozpoznanie sytuacji dorosłych mieszkańców miasta i gminy, ich opinii i postaw względem wybranych problemów społecznych,
- zapoznanie się z problemami uczniów w zakresie postaw i doświadczeń związanych z zagrożeniem alkoholem, narkotykami, papierosami oraz przemocą rówieśniczą lub domową, a także oceny poczucia bezpieczeństwa wśród wybranych osób,

- poznanie doświadczeń sprzedawców napojów alkoholowych związanych z wykonywanym przez nich zawodem, w szczególności sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim lub nietrzeźwym.

Poniżej znajdują się rekomendacje co do dalszych działań profilaktycznych skierowanych do mieszkańców oraz instytucji, których celem jest profilaktyka.

- Działania profilaktyczne na terenie Miasta i Gminy Ostroróg powinny mieć charakter długofalowy i różnorodny. Nie powinny one ograniczać się jedynie do środowiska szkoły – uczniów i nauczycieli, ponieważ przyniosą wtedy znacznie mniejsze efekty. Zdecydowanie korzystnym działaniem jest edukowanie wszystkich grup społecznych w celu kształtowania prawidłowych postaw oraz świadomości względem istniejących zagrożeń społecznych. Holistyczne działanie pomoże podnieść skuteczność działań.
- Istotne jest kontynuowanie prowadzonych działań profilaktycznych i edukacyjnych na terenie miasta i gminy, które obejmują wszystkie grupy mieszkańców. Należy podkreślić, że skuteczne rozwiązywanie problemów alkoholizmu, narkomanii, niktynizmu i uzależnień cyfrowych zależy nie tylko od podmiotów i instytucji, które działają w tym zakresie, lecz także od społeczności lokalnej. Planowane działania powinny polegać przede wszystkim na dostarczaniu informacji o możliwych formach poszukiwania pomocy oraz funkcjonujących w tym zakresie instytucjach. Kluczową rolę mogą odgrywać instytucje cieszące się dużym zaufaniem wśród mieszkańców np. służby porządkowe lub organizacje pozarządowe.
- Rekomenduje się zwrócenie szczególnej uwagi na wsparcie kadry pracującej w instytucjach pomocowych, szczególnie w zakresie rozwijania ich kompetencji i umiejętności w zakresie nowoczesnych form pomocy pracy z rodzinami borykającymi się z problemem uzależnień od alkoholu lub narkotyków, uzależnień cyfrowych, czy też przemocy.
- ✓ Szkolenia dla lekarzy i pielęgniarek w zakresie rozpoznawania wzorów spożywania alkoholu przez pacjentów i podejmowania interwencji wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie, a także przeprowadzenie dalszych szkoleń w zakresie doskonalenia zawodowego dla pracowników lecznictwa odwykowego.

- ✓ Działania skierowane zarówno do pracodawców, jak i pracowników, których celem będzie przedstawienie konsekwencji prawnych związanych z podejmowaniem pracy w stanie nietrzeźwym oraz zagrożeń wynikających z takiej sytuacji.
- ✓ Szkolenia (w wersji stacjonarnej lub online) dla kadry kierowniczej w zakresie adekwatnego reagowania i interwencji wobec pracowników.
- Wsparcie kadry pedagogicznej poprzez odpowiednie szkolenia, umożliwiające rozwój kompetencji edukacyjnych, poszerzanie wiedzy i budowanie warsztatu metodycznego, ułatwiającego pracę szczególnie pod względem tzw. tematów trudnych (alkoholizm, narkomania, agresja, przemoc, cyberprzemoc, cyberuzależnienia).
- ✓ Kontynuowanie realizacji kampanii informacyjnej na temat konsekwencji prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu. Ze względu na panującą sytuację epidemiologiczną zaleca się realizację kampanii głównie w formie online.
- ✓ Dalszą realizację zajęć profilaktycznych w szkołach (wśród starszych uczniów) na terenie miasta i gminy, poświęconych bezpieczeństwu na drogach, z uwzględnieniem właściwych zachowań i postaw wobec uczestnictwa w ruchu drogowym pod wpływem napojów alkoholowych.
- ✓ Realizowanie kampanii informującej o skutkach picia w ciąży, jak również zapoznanie mieszkańców z tematyką FAS – alkoholowego zespołu płodowego i uświadomienie kobietom w ciąży konieczności unikania nawet śladowych ilości alkoholu.
- Inną formą działań korzystnie wpływających na poprawę skuteczności i efektywności prowadzonych działań profilaktycznych jest inicjowanie współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze uzależnień, oprócz podnoszenia kompetencji i kwalifikacji kadry specjalistów rekomenduje się również angażowanie tych podmiotów w prowadzone kampanie społeczne i działalności edukacyjne na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom.

Profilaktyka uzależnień chemicznych powinna być prowadzona na kilku poziomach, aby spełniała swoją rolę:

- Profilaktyka pierwszorzędowa powinna być kierowana do grupy niskiego ryzyka, czyli osób zdrowych. Najważniejszym zagadnieniem tego rodzaju profilaktyki jest promowanie zdrowego trybu życia oraz opóźnienie wieku inicjacji spożywania substancji psychoaktywnych. Rozwijanie umiejętności społecznych i umiejętności radzenia sobie z trudnymi sytuacjami życiowymi, ogranicza występowanie zachowań ryzykownych. Zaleca się:

- Zaleca się kontynuację prowadzonych programów profilaktycznych ze względu na fakt, iż są one skuteczne i przynoszą zamierzone skutki.
- Wdrażanie działań ukierunkowanych na wzmacnianie systemu wartości dzieci i młodzieży, w szczególności wartości zdrowia, a także kształtowanie przekonań normatywnych i umiejętności psychospołecznych.
- Organizację kursów radzenia sobie ze stresem, usprawniania komunikacji interpersonalnej, radzenia sobie z negatywnymi emocjami. Wzmacnianie asertywnych zachowań, pewności siebie i samoakceptacji.
- Promocja, wspólnie ze szkołami, liderów młodzieżowych i wykorzystywanie ich aktywności w działaniach profilaktycznych i promujących zdrowy styl życia.
- Wykorzystywanie zainteresowań młodzieży i ich aktywności fizycznej do budowania alternatywnych, w stosunku do picia alkoholu i zażywania narkotyków, sposobów spędzania wolnego czasu i realizacji własnych zainteresowań - rekomenduje się, aby działania te miały formę warsztatów i spotkań z ekspertami, ponieważ jest to najbardziej lubiana i skuteczna forma profilaktyki dla tej grupy.
- Zorganizowanie kampanii informacyjnej dla dzieci i młodzieży szkolnej w celu uświadomienia jak alkohol, papierosy oraz narkotyki wpływają na organizm człowieka oraz funkcjonowanie społeczności, poprzez kampanie w social mediach.
- Badanie pokazało dużą rolę telewizji oraz Internetu w kształtowaniu postaw i opinii względem substancji odurzających, co powinno być wskazówką do opracowania działań profilaktycznych prowadzonych w szkołach. Naturalnym środowiskiem młodych ludzi w czasach współczesnych jest Internet, dlatego warto spróbować dotrzeć do najmłodszych grup właśnie w ten sposób.
- Rekomenduje się warsztaty dla dzieci i młodzieży na temat przemocy, agresji i konfliktów między uczniami, a także zmotywowanie ich do nauki szkolnej.
- Rekomenduje się edukację rodziny pod względem problemów uzależnień i zasięgnięcia pomocy w wypadku występowania przemocy. Edukacja może mieć formę kampanii społecznej oraz warsztatów i spotkań z ekspertami (w formie stacjonarnej lub online).
- Realizację programów edukacyjnych dla osób dorosłych dotyczących problemów alkoholowych m.in. poprzez preferowanie programów profilaktycznych w szkołach obejmujących oprócz młodzieży także rodziców (np. „III Elementarz, czyli Program Siedmiu Kroków”, „Program Domowych Detektywów”).

- Prowadzenie lokalnych kampanii i innych działań edukacyjnych, mających na celu podniesienie wiedzy społeczeństwa na temat szkodliwości i skutków przyjmowania narkotyków, picia alkoholu i palenia papierosów.
- **Profilaktyka drugorzędowa**, to działania skierowane do osób zagrożonych, należących do grupy wysokiego ryzyka. Osoby te nie są trwale uzależnione, ale zaczynają dopiero eksperymentować z substancjami psychoaktywnymi. W tym obszarze najważniejsze jest ograniczenie głębokości zachowań niepożądanych i możliwość wycofania się z nich.
- Specjalistycznym wsparciem powinni zostać objęci mieszkańcy oraz rodziny borykające się z problemem alkoholowym. Tym rodzinom powinny zostać zaproponowane warsztaty lub spotkania, podczas których mogliby uzyskać wsparcie i wzmacniać swój autorytet wychowawczy pod okiem psychologów.
  - Wspieranie działalności świetlic opiekuńczo-wychowawczych i realizujących program socjoterapeutyczny w celu objęcia nimi jak największej liczby dzieci z grup ryzyka (rodziny dysfunkcyjne, w tym alkoholowe).
  - Na terenie miasta i gminy powinna zostać przeprowadzona lokalna kampania uwrażliwiająca na szkodliwość alkoholu oraz zachęcająca do ograniczenia jego nadmiernego spożywania.
  - Przeprowadzenie kampanii informacyjnej o dostępnych formach pomocy osobom uzależnionym i współuzależnionym w gminie.
  - Opracowanie lokalnej kampanii na rzecz zwiększenia świadomości oraz odpowiedzialności sprzedawców alkoholu i uwrażliwienia ich na szkodliwość sprzedaży napojów alkoholowych osobom niepełnoletnim.
- **Profilaktyka trzeciorzędowa**, to ogół działań skierowanych do osób już trwale uzależnionych. Obejmuje ona leczenie skutków zachowań niepożądanych, czyli przeciwdziałanie pogłębianiu się choroby oraz umożliwienie powrotu do normalnego życia, poprzez wprowadzanie leczenia, rehabilitacji i resocjalizacji. Zaleca się:
- Zapewnienie łatwego dostępu do źródeł informacji, przeznaczonych dla osób szukających wsparcia, dotkniętych problemem uzależnień i/lub przemocy.
  - Zwiększenie dostępności do placówek leczniczych dla osób uzależnionych od alkoholu, wspieranie działań rehabilitacyjnych i grup wsparcia - stworzenie możliwości resocjalizacji osób uzależnionych.

- Wzmocnienie integracji społeczności lokalnych na rzecz wspierania rodzin borykających się z różnymi problemami społecznymi, w tym zagrożenia przemocą, alkoholizmem, narkomanią. Wyrównywanie szans może zostać przeprowadzone w różnorodny sposób, m.in. opracowanie programów profilaktycznych przeciwdziałających problemom społecznym w rodzinach, wspieranie i rozwój poradnictwa rodzinnego lub wspieranie rodzin i form zastępczych w opiece nad dzieckiem. Działanie to znajduje uzasadnienie w fakcie, iż to rodzina jest podstawową komórką społeczną i to od jej kondycji zależy rozwój psychospołeczny dzieci i młodzieży.
- Wprowadzanie ograniczonej dostępności alkoholu i papierosów na terenie miasta i gminy dla młodzieży, poprzez edukację i kontrolę sprzedawców.

W ramach profilaktyki uzależnień behawioralnych:

- Nie wszyscy uczniowie mają świadomość zagrożeń cyfrowych. Świadczy to o konieczności zaplanowania działań edukacyjnych zwiększających kompetencje informacyjno- medialne i ogólną świadomość problematyki zagrożeń cyfrowych. Działania te powinny obejmować nauczycieli i uczniów, a także ich rodziców traktowanych jako zintegrowanych podmiotów uczestniczących w procesie wychowawczym.
- Głównym celem działań profilaktycznych w placówkach edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania cyberprzemocy jest ograniczenie lub całkowite wyeliminowanie zachowań agresywno- przemocowych, realizowanych przy użyciu technologii komunikacyjnych w szkole i poza nią, a także zapobieganie powstawaniu tego rodzaju problemów. W tym celu zaleca się opracowanie procedur reagowania w szkole na zjawisko cyberprzemocy. Istotne jest, aby szkoły podejmowały interwencje w każdym przypadku ujawnienia lub podejrzenia cyberprzemocy (procedura nie będzie wówczas tylko „martwym” zapisem w dokumentach szkolnych).
- Zaleca się wprowadzenie w szerokim zakresie treści programowych dotyczących tematyki:
  - reagowania na niewłaściwe zachowania innych użytkowników cyberprzestrzeni,
  - zasad bezpieczeństwa w zakresie podawania w Internecie swoich danych osobowych,
  - cyberprzemocy (kształtowaniem zachowań społecznie odpowiedzialnych w sytuacji bycia świadkiem przemocy),
  - krytycznej analizy znajdujących w Internecie informacji,
  - zasad wyszukiwania wiarygodnych informacji w Internecie,
  - tworzeniem bezpiecznych loginów i haseł,

- zasadami bezpiecznego logowania,
  - zasadami przechowywania haseł,
  - zagrożeniami związanymi z próbami wyłudzenia haseł.
- Wymagane jest wdrożenie procedur zwiększających bezpieczeństwo cyfrowe w szkołach ze względu na małą wiedzę uczniów w tym zakresie.
  - Rozpowszechnienie informacji o placówkach udzielających pomocy w zakresie uzależnień od hazardu oraz na temat wskaźników pozwalających stwierdzić czy problem w tym zakresie występuje. Pomocne mogą okazać się broszury/ulotki i plakaty informujące o negatywnych skutkach regularnego grania w gry hazardowe oraz informacje na stronach internetowych wskazujące możliwe formy pomocy wyjścia z nałogu.

W odniesieniu **do problemu biedy i ubóstwa, starzenia się społeczeństwa oraz sytuacji osób niepełnosprawnych** w Mieście i Gminie Ostroróg zaleca się:

- Tworzenie kampanii społecznej potępiającej różnego rodzaju dyskryminację, a jednocześnie propagującej tolerancję, empatię oraz aktywną pomoc ofiarom wykluczenia.
- Kontynuowanie działań pomocowych dla osób ubogich: zasiłki i świadczenia, mieszkania socjalne, zbiórki pieniędzy, ubrań, żywności.
- Istotne jest, aby szkoła nadal identyfikowała problemy finansowe w rodzinach uczniów oraz pomoc tym osobom (darmowe podręczniki, wyprawki szkolne, stypendia).
- Identyfikowanie osób pozostających bez zatrudnienia i dalszą pomoc obejmującą pośrednictwo zawodowe, w tym szkolenia z poszukiwania pracy oraz kontynuowanie wsparcia dla osób wchodzących lub powracających na rynek pracy.
- Organizowanie staży/praktyk zawodowych dla dorosłych, w celu podniesienia, uzupełnienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych, a także szkoleń z zakresu kompetencji kluczowych. Istotne jest, aby osoby, które mają mniejsze zasoby finansowe powinny mieć możliwość uzyskania dofinansowania przejazdów z miejsca zamieszkania do miejsca pracy, stażu lub praktyk zawodowych.
- Poszerzenie oferty programów pomocy psychologicznej, psychoterapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, starszych, niepełnosprawnych

lub zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz stworzenie miejsc wsparcia i poradnictwa dla tych grup.

- Rekomenduje się dalszą materialną pomoc dla osób starszych.
- Upowszechnienie wolontariatu – przygotowywanie wolontariuszy i zapewnianie im możliwości pracy w zakresie świadczenia pomocy osobom starszym, bezdomnym i zagrożonym ubóstwem.
- Zaleca się także dalsze zapewnianie osobom starszym, niepełnosprawnym i innym zagrożonym wykluczeniem społecznym form aktywnego spędzania czasu oraz włączania tychże osób w życie zawodowe i publiczne. Istotne jest, aby informować mieszkańców o realizowanych działaniach.
- Zaleca się dalsze przeciwdziałanie marginalizacji osób starszych poprzez organizowanie akcji, kampanii mających na celu stworzenie pozytywnego obrazu późniejszej fazy życia, odejście od stereotypu stary = chory, a także rozwój świadomości społecznej na temat potencjału osób starszych.

Dodatkowo zaleca się:

- Szkolenia dla rodziców – rekomenduje się przeprowadzenie szkoleń dla rodziców, które obejmowałyby następujące zagadnienia: organizacja czasu, podział obowiązków, rozwój emocjonalny dziecka oraz sposoby skutecznej komunikacji. Zdobyta wiedza pozwoli rodzicom lepiej wypełniać swoje obowiązki, pomoże zrozumieć psychikę młodego człowieka, a także mechanizmy rządzące jego postępowaniem. Efektem tych działań będzie wzmocnienie więzi rodzinnych.
- Rekomenduje się przeprowadzenie warsztatów lub akcji informacyjnych skierowanych do rodziców, które mogłyby uświadomić różnice między przemocą, a konfliktem rodzinnym oraz nauczyć rozpoznawać sygnały świadczące o występowaniu przemocy w rodzinie. Planowane działania edukacyjne służyłyby również zwiększeniu poziomu wiedzy o konsekwencjach stosowania przemocy wobec dzieci i wzmocnieniu ich kompetencji opiekuńczo – wychowawczych (np. nauka rozwiązywania konfliktów rodzinnych).
- Wskazane jest przeprowadzenie szkolenia dla nauczycieli w ramach pomocy krzywdzonym uczniom oraz procedury „Niebieskiej Karty” w szkole. Równie ważne jest też wsparcie dla rodziców poprzez przeprowadzenie szkolenia w zakresie wychowania pokolenia bez przemocy.

6. POZYCJA STRATEGICZNA MIASTA I GMINY OSTRORÓG

6.1. Analiza SWOT

Głównym narzędziem oceny uwarunkowań jest analiza SWOT. Jest to metoda służąca do badania otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza. Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym czynniki wpływające dzielimy na:

1. wewnętrzne pozytywne – mocne strony (Strengths),
2. wewnętrzne negatywne – słabe strony (Weaknesses),
3. zewnętrzne pozytywne – szanse (Opportunities),
4. zewnętrzne negatywne – zagrożenia (Threats).

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości gminy w zakresie analizowanych sfer społecznych. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabości to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej.

Poniżej w formie tabelarycznej przedstawione są wyniki prac uczestników zespołu ds. planowania strategicznego, będących współautorami strategii opartej o diagnozę SWOT.

ANALIZA SWOT

PROFILAKTYKA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH			
MOCNE STRONY	OCENA	SŁABE STRONY	OCENA
Wspieranie osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków	6	Niewystarczająca oferta placówek leczenia odwykowego	4
Funkcjonowanie OPS, który wspiera rodziny w trudnych sytuacjach życiowych	5	Wysoka dostępność alkoholu	5
Zaangażowana kadra	5	Coraz częściej pojawiający się problem uzależnienia od alkoholu i narkotyków	5
Działania instytucji pozarządowych np. koła gospodyń wiejskich	4	Niewystarczający dostęp do psychologa	5
Wzrost świadomości społecznej dot. problemu uzależnień	4		
Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	4		
SZANSE	OCENA	ZAGROŻENIA	OCENA
Rozwój placówek pomocowych w obszarze profilaktyki i terapii	3	Wzrost bezrobocia oraz rozpad rodziny z powodu uzależnień	5
Inicjatywy lokalne, oddolne	4	Nowe substancje uzależniające np. dopalacz	4
Budżet na działania (także oddolne) w zakresie rozwoju aktywności społecznej	4	Wzrost uzależnień wśród kobiet	5

BEZROBOCIE, PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE			
MOCNE STRONY	OCENA	SŁABE STRONY	OCENA
Gotowość do podejmowania pracy wśród bezrobotnych – klientów pomocy społecznej	4	Występowanie bezrobocia długotrwałego	5
Działający Gminny Zespół ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ostrorogu.	4	Zjawisko dziedziczenia bezrobocia	4
Wzrost świadomości społecznej dot. problemu przemocy w rodzinie	5	Niski poziom wykształcenia wśród bezrobotnych	5
Współpraca międzyinstytucjonalna w udzielaniu pomocy osobom uwikłanym w udzielaniu pomocy osobom uwikłanym w problem przemocy domowej	5	Brak zaangażowania istotnych instytucji w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie np. pedagodzy szkolni	2
Realizacja procedury „Niebieska karta”	5	Zwiększenie zakresu obowiązków m.in. OPS w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	4
		Utrudniony dostęp do specjalistów działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie (psycholog, psychiatra)	3
SZANSE	OCENA	ZAGROŻENIA	
Współpraca z Urzędem Pracy	5	Wzrost bezrobocia	5
Organizowanie kursów dla osób bezrobotnych, w celu zdobycia zawodu	5	Brak funduszy na szkolenia i podnoszenie kwalifikacji	5

Budowanie zaufania do instytucji pomocowych poprzez docieranie do osób uwikłanych w przemoc z realnymi narzędziami pomocowymi i praca socjalna, kierowanie do specjalistów, pomoc w dotarciu do specjalistów	4	Nielegalne zatrudnianie	6
Dystrybucja informacji i materiałów o profilaktyce	4	Brak programu dla bezrobotnych powiązanych z programem przekwalifikowania się	5
		Brak regularnej edukacji kadr oświaty w zakresie reagowania i rozpoznawania zjawiska przemocy w rodzinie	2

POMOC SPOŁECZNA			
MOCNE STRONY	OCENA	SŁABE STRONY	OCENA
Realizowanie strategii rozwiązywania problemów społecznych	5	Mała liczba organizacji pozarządowych wspierających osoby zagrożone wykluczeniem społecznym	6
Posiadanie stałych środków finansowych na realizację zadań	4	Mała liczba pracowników/ specjalistów, obsługujących różne obszary wsparcia dla osób dysfunkcyjnych	4
SZANSE	OCENA	ZAGROŻENIA	
Dystrybucja informacji i materiałów o profilaktyce	5	Wzrost bezrobocia	5
Możliwość pozyskania środków finansowych z różnych źródeł finansowania	5	Brak funduszy na szkolenia i podnoszenie kwalifikacji	5
		Nielegalne zatrudnianie	6
		Brak programu dla bezrobotnych powiązanych z programem przekwalifikowania się	5
		Brak regularnej edukacji kadr oświaty w zakresie reagowania i rozpoznawania zjawiska przemocy w rodzinie	2

		Nieprecyzyjne rozwiązania prawne dotyczące współpracy z instytucjami i organizacjami zewnętrznymi	3
--	--	---	---

WSPIERANIE RODZIN NIEWYDOLNYCH W FUNKCJI OPIEKUŃCZO- WYCHOWAWCZEJ			
MOCNE STRONY	OCENA	SŁABE STRONY	OCENA
Współpraca OPS z instytucjami na rzecz wsparcia rodziny	4	Brak placówek wsparcia dziennego	1
Możliwość zatrudnienia asystenta rodziny	5	Pasywna postawa osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej	5
Wsparcie osób uzależnionych w rodzinie	4	Niska aktywność rodzin w zakresie samoorganizacji np. grup wsparcia	5
Udzielenie pomocy psychologicznej osobom	3	Niski poziom wykształcenia, uzależnienie od alkoholu	5
Wsparcie w podjęciu pracy	3		
SZANSE	OCENA	ZAGROŻENIA	OCENA
Wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami, osobami działającymi na rzecz rodziny	5	Rosnąca liczba zjawiska uzależnienia	3
Utrzymanie tzw. dobrych praktyk w zakresie wsparcia rodziny	4	Brak chęci współpracy i zaangażowania ze strony rodzin niewydolnych wychowawczo	4
			4

Podnoszenie umiejętności opiekuńczo- wychowawczych rodziców	3	Uzależnienie rodzin od pomocy społecznej	3
		Zmiana modelu rodziny wielopokoleniowej na jednopokoleniową, wzrost liczby rodzin niepełnych	4

WSPIERANIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH			
MOCNE STRONY	OCENA	SŁABE STRONY	OCENA
Duża liczba organizacji pozarządowych działających w zakresie wspierania osób niepełnosprawnych	5	Niska wiedza i świadomość mieszkańców na temat pomocy osobom niepełnosprawnym	5
Kadra mająca wysokie kwalifikacje i kompetencje	5	Brak warsztatów terapii zajęciowej	6
Umiejętności pozyskiwania i wykorzystywania środków finansowanych w celu wsparcia osób niepełnosprawnych	5	Brak zakładów pracy, które umożliwiłyby zatrudnianie osób niepełnosprawnych	6
SZANSE	OCENA	ZAGROŻENIA	OCENA
Nowe rozwiązania systemowe we wspieraniu różnych grup osób niepełnosprawnych	5	Brak rozwiązań na poziomie państwowym dotyczących wsparcia rodzin osób niepełnosprawnych	5
Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na pomoc osobom niepełnosprawnym	5	Niedostosowanie programów edukacyjnych na poziomie szkół zawodowych do wymagań rynku pracy	6

SYTUACJA OSÓB STARSZYCH			
MOCNE STRONY	OCENA	SŁABE STRONY	OCENA
Dostęp do usług opiekuńczych	5	Starzejące się społeczeństwo- wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze	5
Kadra mająca wysokie kwalifikacje i kompetencje	5	Zbyt mała liczba miejsc w placówkach opiekuńczo-leczniczych dla osób chorych, samotnych, starszych	6
Skoordynowany system pomocy i wsparcia osobom i rodzinom potrzebującym pomocy	5	Wysokie koszty dla gminy w przypadku umieszczenia osób w DPS	6
		Ubożenie osób starszych	4
SZANSE	OCENA	ZAGROŻENIA	OCENA
Wdrożenie systemu wolontariatu dla osób starszych, niepełnosprawnych, samotnych	5	Starzejące się społeczeństwo- brak rozwiązań systemowych w państwie	5
Nowe rozwiązania systemowe we wsparciu osób starszych	5		

6.2. Perspektywna wizja sposobów rozwiązywania problemów społecznych

W przeprowadzonych ankietach reprezentanci społeczności Miasta i Gminy Ostroróg określili w sposób szczegółowy oczekiwania realizacyjne w zakresie:

POMOC SPOŁECZNA /POMOC OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM, OSOBOM STARSZYM/, PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE

- Realizacja poradnictwa psychologicznego.
- Współpraca instytucji świadczących pomoc na rzecz rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.
- Wsparcie osób niepełnosprawnych poprzez działalność asystenta osób niepełnosprawnych.
- Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych poprzez m.in. likwidację barier architektonicznych, dostęp do edukacji, szkoleń zawodowych.
- Ochrona uczniów przed przemocą, uzależnieniami, zachowaniami patologicznymi.
- Realizacja programu aktywności lokalnej.
- Promowanie ofert kulturalnych, oświatowych, rozrywkowych dla osób starszych.
- Wsparcie finansowe dla osób niepełnosprawnych.
- Opracowanie programu ochrony zdrowia psychicznego.
- Rozwój interdyscyplinarnych form wsparcia.
- Promowanie wolontariatu.

PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII

- Tworzenie oraz wspieranie lokalnych grup wsparcia.
- Tworzenie świetlic dla dzieci i młodzieży.
- Prowadzenie kampanii informacyjno- edukacyjnej wobec dzieci i młodzieży dotyczącej problemu uzależnień i skutków zachowań ryzykownych.
- Zwiększenie zatrudnienia dla specjalistów w zakresie uzależnień.
- Prowadzenie pracy socjalnej w środowisku osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków.

- Umożliwienie osobom uzależnionym dostępu do specjalistów. Zwiększenie dostępu do placówek terapii uzależnień.

EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA, SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

- Większa integracja społeczności lokalnej.
- Wspieranie działalności kół gospodyń wiejskich.
- Organizacja imprez kulturalnych.
- Wspieranie i rozwój wolontariatu.

Z powyższych oczekiwań co do działań w obszarach rozwiązywania problemów społecznych można sformułować misję dla Miasta i Gminy Ostroróg.

Miasto i Gmina Ostroróg miejscem wspierającym rodzinę poprzez poprawę jakości życia mieszkańców, przejawiającą się bezpieczeństwem socjalnym, integracją społeczną oraz zaspokajaniem potrzeb grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Jest to hasłowe wyrażenie misji rozwoju społecznego mieszkańców Miasta i Gminy Ostroróg.

6.3. Cele główne strategii, cele szczegółowe i ich realizacja

Strategia pozwala zaplanować harmonijny plan rozwoju, przygotować konspekt działań zgodny z wcześniej wypracowaną misją, ze szczegółowym podziałem na najważniejsze obszary oraz ich poszczególne etapy realizacji. Pozwolą one przybliżyć nas do wcześniej ustalonych zamysłów.

6.3.1. Cele strategiczne

Po uzyskaniu akceptacji społecznej misji Strategii, do której będzie dążyć społeczność lokalna w wyniku wdrażania strategii. **Po przeprowadzeniu diagnozy problemów społecznych oraz diagnozy prospektywnej przystąpiono do ustalenia priorytetów, celów strategicznych.** Uczestnicy prac nad strategią ustalili je w następującym zakresie:

Cele strategiczne określono dla trzech obszarów:

1. Edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej,
2. Pomoc społeczna i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym,
3. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii.

Uwzględniając wyniki analizy SWOT, analizy potencjałów wypracowano następujące cele strategiczne:

1. dla obszaru „Edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej”

Świadome i aktywne społeczeństwo, kapitał ludzki oparty na wiedzy. Dostęp do kształcenia ustawicznego, sprzyjanie działaniom kulturotwórczym.

2. dla obszaru „Pomoc społeczna i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym”

Profesjonalna pomoc społeczna, wzmacniająca świadomość społeczną, wspierająca jakość życia lokalnej społeczności, integrująca mieszkańców, zachęcająca do samorealizacji i wsparcia dla innych.

3. dla obszaru „Rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii”

Skuteczne rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii. Efektywny system przeciwdziałania nadużywaniu środków psychoaktywnych.

Realizacja tych celów odbywać się będzie poprzez realizację celów szczegółowych w poszczególnych latach. Cele szczegółowe i działania realizacyjne przedstawione zostaną w kolejnych rozdziałach.

Źródłem sformułowanych poniżej szczegółowych celów strategicznych oraz działań strategicznych jest wynik ustaleń uczestników prac nad strategią i są skorelowane z wynikami analizy SWOT, badań problemów społecznych, oczekiwań realizacyjnych wyrażonych w ankietach prospektywnych.

6.3.2. Cele szczegółowe i ich realizacja

EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA, SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

CEL GŁÓWNY

Świadome i aktywne społeczeństwo, kapitał ludzki oparty na wiedzy. Dostęp do kształcenia ustawicznego, sprzyjanie działaniom kulturotwórczym społeczeństwa.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- nowoczesny system oświaty,
- dostępność bogatej oferty edukacyjnej, sportowej i kulturalnej,
- wyrównywanie szans rozwojowych u dzieci i młodzieży i osób starszych,

DZIAŁANIA STRATEGICZNE:

1	Promowanie wolontariatu.	2021 – 2030	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	Liczba działań	Miasto i Gmina Ostroróg, NGO, inicjatywy oddolne
2	Rozwój interdyscyplinarnych form wsparcia.	2021 – 2030	Budżet gminy, fundusze pomocowe,	Liczba działań	Miasto i Gmina Ostroróg, NGO, oddolne inicjatywy
3	Realizacja programu aktywności lokalnej.	2021 – 2030	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	Liczba działań	Miasto i Gmina Ostroróg, NGO, oddolne inicjatywy
4	Wsparcie osób niepełnosprawnych poprzez działalność asystenta osób niepełnosprawnych.	2021 – 2030	Budżet gminy, fundusze pomocowe,	Liczba działań	Miasto i Gmina Ostroróg, NGO, oddolne inicjatywy
5	Promowanie ofert kulturalnych, oświatowych, rozrywkowych dla osób starszych.	2021 – 2030	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	Liczba działań	Miasto i Gmina Ostroróg, NGO, oddolne inicjatywy

**POMOC SPOŁECZNA, PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE, POMOC OSOBOM
NIEPEŁNOSPRAWNYM I OSOBOM STARSZYM**

CEL GŁÓWNY

Profesjonalna pomoc społeczna, wzmacniająca świadomość społeczną, wspierająca jakość życia lokalnej społeczności, integrująca mieszkańców, zachęcająca do samorealizacji i wsparcia dla innych.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- wzmocnienie i rozwój zintegrowanej pomocy socjalnej,
- wspieranie rozwoju kwalifikacji osobowych klientów pomocy społecznej,
- rozwój zasobów osobowych i instytucjonalnych Ośrodka Pomocy Społecznej,
- wzmacnianie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- promocja samorealizacji, przedsiębiorczości, wolontariatu, grupa wsparcia.

DZIAŁANIA STRATEGICZNE:

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKLADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM REALIZACYJNE	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Realizacja poradnictwa psychologicznego	2021 – 2030	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych świadczeń	Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrorogu, NGO, oddolne inicjatywy
2	Opracowanie programu ochrony zdrowia psychicznego.	2021 – 2030	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Liczba opracowanych programów Liczba wdrożonych działań w ramach programu	Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrorogu, NGO, oddolne inicjatywy
3	Wsparcie finansowe dla osób niepełnosprawnych.	2021 – 2030	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Wartość wypłaconych środków	Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrorogu, NGO, oddolne inicjatywy
4	Ochrona uczniów przed przemocą, uzależnieniami, zachowaniami patologicznymi.	2021 – 2030	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Liczba działań	Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrorogu, NGO, oddolne inicjatywy
5	Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych poprzez m.in.	2021 – 2030	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Liczba spotkań grupy AA	Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrorogu, NGO, oddolne

	likwidację barier architektonicznych, dostęp do edukacji, szkoleń zawodowych.				inicjatywy
6	Wsparcie osób niepełnosprawnych poprzez działalność asystenta osób niepełnosprawnych.	2021 – 2030	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Liczba świadczeń asystenta dla osób niepełnosprawnych	Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrorogu, NGO, oddolne inicjatywy
7	Współpraca instytucji świadczących pomoc na rzecz rodzin z problemami opiekuńczo- wychowawczymi.	2021 – 2030	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Liczba inicjatyw	Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrorogu, NGO, oddolne inicjatywy

PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII

CEL GŁÓWNY

Skuteczne rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii. Efektywny system przeciwdziałania nadużywaniu środków psychoaktywnych.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- profesjonalna pomoc terapeutyczno – rehabilitacyjna,
- racjonalna i efektywna profilaktyka problemowa,
- skuteczne przeciwdziałanie uzależnieniom,
- promocja zdrowego stylu życia.

DZIAŁANIA STRATEGICZNE:

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKLADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM REALIZACYJNE	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Tworzenie oraz wspieranie lokalnych grup wsparcia.	2021 – 2030	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	Liczba świadczeń	Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrorogu
2	Umożliwienie osobom uzależnionym dostępu do specjalistów. Zwiększenie dostępu do placówek terapii uzależnień.	2021 – 2030	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Liczba świadczeń	Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrorogu, NGO, oddolne inicjatywy
3	Prowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnej wobec dzieci i młodzieży dotyczącej problemu uzależnień i skutków zachowań ryzykownych.	2021 – 2030	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Liczba kampanii	Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrorogu
4	Tworzenie świetlic dla dzieci i młodzieży oraz wspieranie integracji społecznej.	2021 – 2030	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Liczba działań	Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrorogu, NGO, oddolne inicjatywy

7. SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKTUALIZACJI STRATEGII

Istotnym wymogiem stawianym wszystkim dokumentom strategicznym jest wewnętrzny system zarządzania realizacją, określający organizację, zasady i sposoby wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Nie stworzenie tego systemu powoduje, że strategia staje się bardzo szybko dokumentem „martwym”.

W celu sprecyzowania zarządzania realizacją Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych należało odpowiedzieć na następujące pytania:

- a) kto będzie odpowiedzialny za koordynację procesu wdrażania dokumentu?
- b) jak często i jakimi sposobami będzie odbywać się ocena jego realizacji?
- c) w jaki sposób i w jakim trybie będzie dokonywana korekta/aktualizacja strategii?

Opracowując niniejsze „wytyczne” kierowano się założeniem, że proces tworzenia oraz wysiłek wdrażania strategii muszą być oparte na tej samej podstawie – partycypacji społecznej. A zatem, w naturalny sposób zaangażowanie oraz nabyte doświadczenie członków zespołu zadaniowego oraz osób uczestniczących w warsztatach planowania strategicznego powinny zostać wykorzystane na etapie wdrażania strategii.

Podmioty zarządzające realizacją strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zawiera cele i zadania, które stanowią wyzwanie dla społeczności lokalnej oraz gminnych instytucji publicznych i niepublicznych działających w sferze polityki społecznej. W związku z tym wdrażanie Strategii wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami, a efektywność procesu będzie zależała w głównej mierze od podmiotów zarządzających realizacją:

- a) Burmistrz – wykonuje uchwały Rady Miejskiej i zadania gminy określone przepisami prawa; jest odpowiedzialny za bieżące wdrażanie strategii;
- b) Rada Miejska – organ stanowiący; uchwała budżet; pełni nadzór nad realizacją strategii;
- c) doradcy – środowisko odpowiedzialne za doradztwo oraz opiniowanie, stanowiące zarazem forum wymiany doświadczeń i pomysłów na rozwój społeczny gminy.

Instrumenty realizacji Strategii

Wśród szeregu instrumentów służących realizacji Strategii, należy wymienić instrumenty finansowe, administracyjno-prawne, z zakresu promocji i marketingu, monitoringu, a także narzędzia służące aktualizacji strategii.

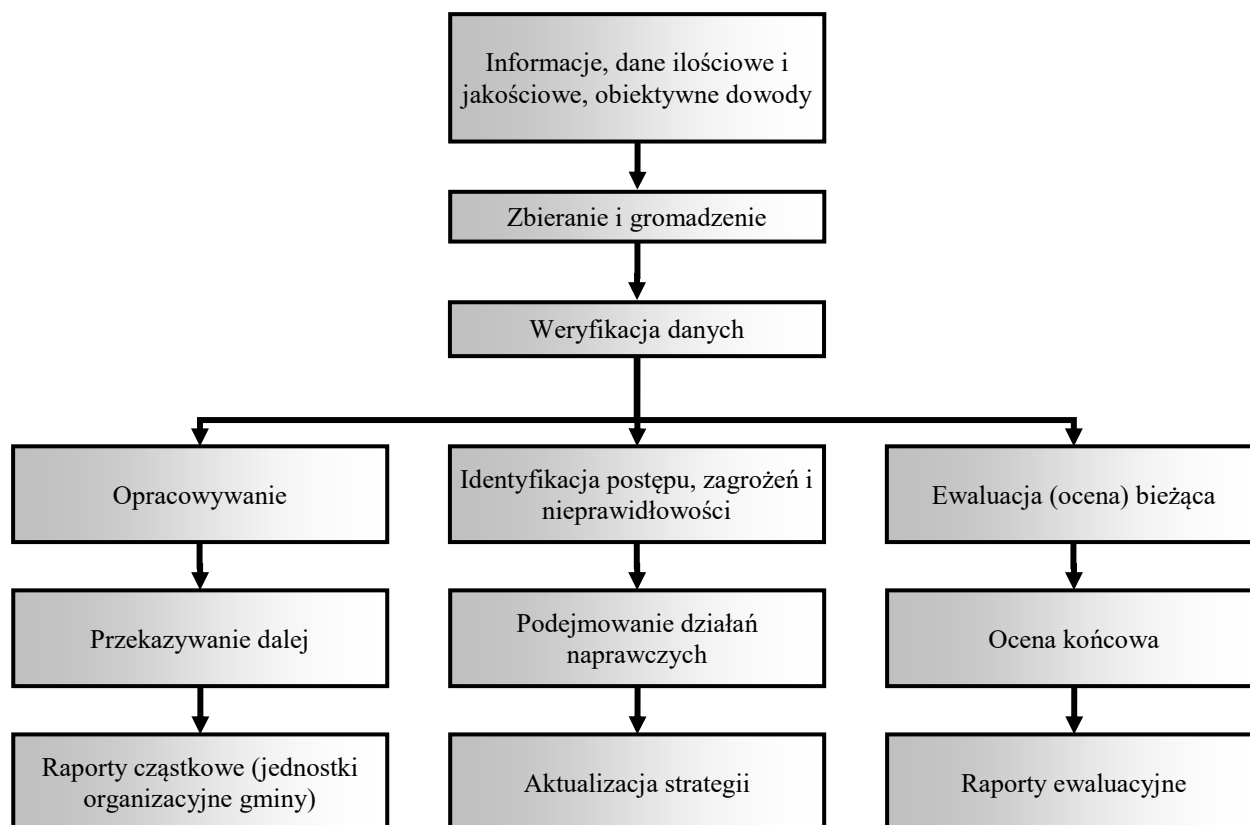
Głównym instrumentem finansowym służącym realizacji zadań gminy jest jej budżet, gwarantujący samodzielność finansową samorządu, uchwalany w formie uchwały budżetowej na dany rok budżetowy, stanowi roczny plan dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów gminy. Możliwość realizacji zadań jest uwarunkowana w głównej mierze zakresem i charakterem dochodów budżetowych. Trzeba stwierdzić, że poziom dochodów własnych gminy nie wystarcza w stosunku do realizowanych zadań oraz potrzeb społecznych, niezbędny jest zatem sprawnie funkcjonujący mechanizm zasilania zewnętrznego budżetu.

Wdrażając Strategię, Gmina będzie musiała oprzeć się o dostępne programy pomocowe, a także prowadzić racjonalną współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi, kościelnymi oraz sektorem przedsiębiorców. W tym sensie niezmiernie ważna będzie akcja informacyjno-promocyjna na temat Strategii i procesów integracji społecznej, wykorzystująca Internet (głównie BIP), prasę lokalną, a także promocję i reklamę bezpośrednią (na przykład zapraszanie do udziału w przedsięwzięciach samorządowych podmiotów mogących być partnerami w realizacji poszczególnych zadań).

Monitoring i ocena wdrażania strategii

Monitoring jest to stała i ciągła obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat skuteczności i efektywności wdrażania Strategii, a także jego ocenę i zmianę (tam, gdzie jest to konieczne). Monitoring służy badaniu i ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do wyznaczonych celów i zadań, a także poziomu ich osiągnięcia.

Przebieg procesu monitoringu i ewaluacji (oceny) postępów we wdrażaniu Strategii przedstawia poniższy schemat.

Podstawowym dokumentem w procesie monitoringu będą raporty roczne realizacji zadań opracowywane przez Zespół ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii. Raporty będą sporządzane **do końca lutego roku** następującego po roku sprawozdawczym, którego dany raport dotyczy, w oparciu o sprawozdania (raporty cząstkowe) jednostek organizacyjnych gminy z realizacji wyznaczonych dla nich zadań oraz wszelkie dane uzyskane od podmiotów publicznych oraz prywatnych zaangażowanych w politykę społeczną, w tym w szczególności od organizacji pozarządowych i kościelnych działających w sferze pożytku publicznego. Raporty co dwa lata będą pełniły zarazem funkcję raportów ewaluacyjnych.

Raporty przewodniczący Zespołu przekazuje Burmistrzowi, który następnie przedstawia Radzie Miejskiej informację o stanie wdrażania strategii. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w realizacji Strategii, Burmistrz wspólnie z Zespołem ds. Wdrażania i Monitorowania podejmuje działania naprawcze, modyfikując plany operacyjne Gminy.

Aktualizacja strategii

Przeglądy aktualizacyjne Strategii będą odbywały się **co 3 lata**. Każdorazowo będzie to cykl prac analogicznych do procesu tworzenia gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, poprzedzonych analizą zmian następujących w otoczeniu społeczno-

gospodarczym (np. nowe uregulowania prawne, nowe możliwości pozyskiwania zewnętrznych środków pomocowych) oraz oceną postępów w realizacji Strategii, w tym poziomu zadowolenia lokalnej społeczności z podjętych działań w sferze polityki społecznej. Następnie na warsztatach ze społecznością, na podstawie zebranych materiałów (dane statystyczne, ankiety, sondaże opinii publicznej) i wyników monitoringu Strategii, zostaną opracowane poszczególne elementy strategii, które wymagają aktualizacji, a także dokonana zostanie weryfikacja poszczególnych celów strategicznych, operacyjnych oraz zadań realizacyjnych.

8. ZESTAWIENIE TABEL, WYKRESÓW, MAP

Tabela 1. Liczba i rodzaj świadczeń pieniężnych na terenie miasta i gminy Ostroróg. Stan na 2019 r.....	16
Tabela 2. Klasyfikacja powodów udzielania świadczeń w 2019 r.....	16
Wykres 1. Liczba mieszkań na terenie gminy Ostroróg w latach 2008- 2019.....	10
Wykres 2. Ludność gminy Ostroróg w latach 1995- 2019 r.	10
Wykres 3. Struktura ludności miasta i gminy Ostroróg według ekonomicznych grup wieku w latach 1995- 2019.	11
Wykres 4. Przyrost naturalny na 1000 ludności w gminie Ostroróg w latach 2002- 2019.....	11
Wykres 5. Liczba przedsiębiorstw na terenie gminy Ostroróg w latach 2009- 2019	12
Wykres 6. Liczba bezrobotnych na terenie gminy Ostroróg w latach 2011- 2019.....	13
Wykres 7. Liczba uczniów w szkołach podstawowych na terenie gminy Ostroróg w latach 1998- 2018.....	14
Wykres 8. Proszę ocenić czy zgadza się Pan/i z poniższymi stwierdzeniami.	20
Wykres 9. Proszę ocenić czy zgadza się Pan/i z poniższymi stwierdzeniami.	22
Mapa 1. Położenie miasta i gminy Ostroróg i powiatu szamotulskiego na tle województwa wielkopolskiego	9

UZASADNIENIE

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.